

De burger wil best betalen voor veenweidenatuur

Huidige situatie: tamelijk eenvormige weinig soortenrijke polder. Foto: Lex Broere

Veenweidegebieden hebben unieke natuurwaarden en zijn vanuit internationaal perspectief zeldzaam. Tal van ontwikkelingen vormen echter een bedreiging voor het veenweidelandschap en de veenweidenatuur in ons land. Bodemdaling, wat tot oxidatie en daarmee afbraak van het veen leidt, vormt de grootste bedreiging voor de veenweiden. Een moge-

lijkheid om de oxidatie tegen te gaan is peilverhoging van het oppervlaktewater. Het LEI heeft onderzoek gedaan naar de economische waarde van het behoud van veenweidenatuur door peilverhoging. Dit onderzoek richtte zich op de waarde van het behoud van fauna en flora, echter los van de gebruikswaarde, zoals de recreatieve waarde van het gebied. Studies naar deze niet-

gebruikswaarde van veenweidenatuur zijn zeldzaam in Nederland. Daarom heeft het LEI een dergelijke studie uitgevoerd in en om de polder Zegveld. In dit artikel gaan we niet alleen in op de waardering van de Nederlandse voor dergelijke natuur, maar geven we ook aan hoe de waardering over de diverse bevolkingsgroepen is verdeeld en onderbouwen we de hardheid van de waardering.

We kunnen technisch gezien veel natuur herstellen, ook in het veenweidegebied. Dat gaat dan wel ten koste van de landbouw die minder of zelfs helemaal geen productie meer kan maken in moerasnatuur. De vraag is wie voor de kosten moet opdraaien. Uit onderzoek van het LEI, Wageningen UR blijkt dat Nederlanders er ongeveer 11 euro voor over hebben om de huidige landbouwpolders om te zetten in natte graslanden en moerasnatuur.

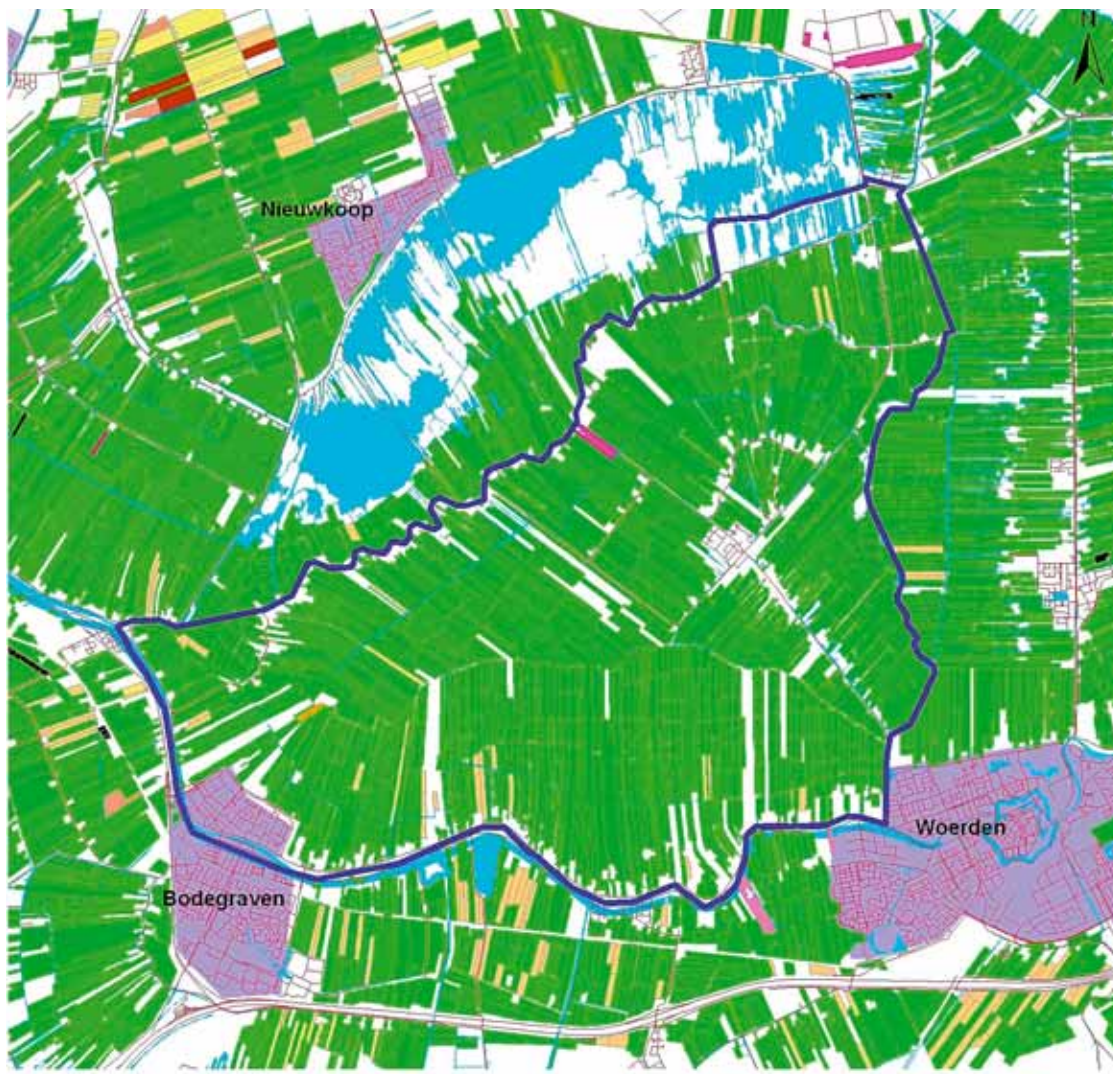
Planalternatief: Natuurontwikkeling met interessante natte graslanden en moeras. Foto: Kina/WTB

Autonome ontwikkeling

Veenweidegebieden in Nederland liggen voor het grootste deel in Zuid-Holland en Friesland. Onze waarderingsstudie hebben we uitgevoerd in de polder Zegveld, die is gesitueerd tussen de gemeenten Woerden, Bodegraven en Nieuwkoop. Het blauw omlijnde gebied op de kaart (op pagina 23) geeft het studiegebied weer.

De toekomst van het ecosysteem in dit veenweidegebied ziet er niet goed uit. De huidige bodemdaling, ontwatering, bemesting en overig agrarisch gebruik, leiden tot een achteruitgang van het ecosysteem. Als deze trend zich voortzet zal dit onder andere ten koste gaan van de weidevogelstand. Dit betekent dat zeldzame weidevogels als grutto, tureluur, watersnip en kemphaan verdwij-

nen uit het veenweidegebied en er rond 2020 alleen nog algemene soorten als kokmeeuwen en ganzen te zien zijn. De huidige situatie van de natuur in het gebied is al een verslechtering ten opzichte van vroeger. Tot enkele decennia geleden was er een ruimtelijke differentiatie binnen het gebied aanwezig, bijvoorbeeld met extensief beheerde hooilanden die weinig

De polder Zegveld: het studiegebied is met de blauwe lijn begrensd. (bron: LEI, Wageningen UR).

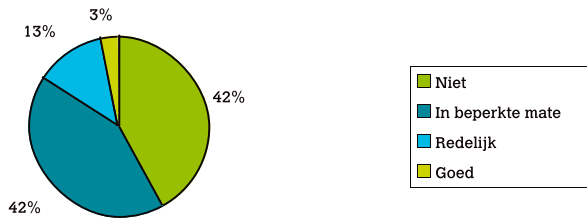
'Als deze trend zich voortzet in het veenweidegebied, zullen er rond 2020 alleen nog algemene soorten als kokmeeuwen en ganzen te zien zijn'

bemest werden. Dit waren de plaatsen waar het halfnatuurlijke ecosysteem van de matig voedselrijke natte graslanden te vinden was, tevens de locatie waar vele weidevogels konden broeden. Deze hooilanden zijn nu verdwenen en hiermee is de ecologische diversiteit in het gebied sterk verminderd. Onderstaande afbeelding geeft een foto-impressie van het gebied in de huidige situa-

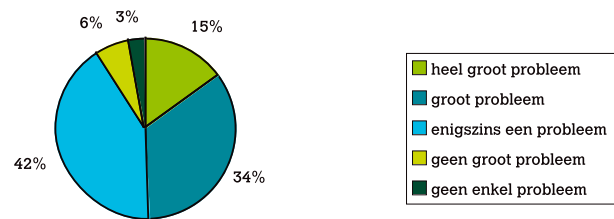
tie. Wat nu rest is een tamelijk eenvormige, weinig soortenrijke polder. Deze negatieve ontwikkeling is tegen te gaan door peilverhoging. Daarmee zal in het veenweidegebied interessante natuur kunnen ontwikkelen met natte graslanden en moeras. Deze ingrepen voorkomen dat het areaal veenweidenatuur afneemt en dat zeldzame moeras- en weidevogels verdwijnen.

Door verhoging van het peil zullen lagere delen van het gebied natter worden en hogere delen soms droger. Hierdoor vergroten de kansen voor natuur, vooral in de lagere delen in het gebied, maar met minder mogelijkheden voor productielandbouw. Naar verwachting zal dit peilscenario ertoe leiden dat de ruimtelijke differentiatie binnen het plangebied weer terugkomt. Er

bekendheid met toestand natuur veenweidegebied

probleemperceptie veenweidegebied

ontstaan weer meer extensiever beheerde percelen en ook het weidevogelbeheer krijgt meer ruimte. Landschappelijk gezien zou het gebied daarmee aantrekkelijker kunnen worden. In het planscenario zal de mate van bodemdaling in het algemeen afnemen ten opzichte van die in de autonome ontwikkeling.

Contingente waarderingstudie Zegveld

Los van het woongenot of de recreatiemogelijkheden, waarderen veel mensen natuurontwikkeling en -behoud. Hierbij gaat het om de zogenaamde niet-gebruikswaarden van natuur. Denk bijvoorbeeld aan het Naardermeer. Mensen hechten waarde aan het behoud van dit gesloten gebied. Denk bijvoorbeeld aan de felle protesten tegen het doortrekken van de A6-A9. Deze waarde staat los van enige vorm van gebruik. Het gaat dus puur en alleen om het behoud van flora en fauna. De peilverandering in ons studiegebied zou positief kunnen uitpakken voor dergelijke niet-gebruikswaarden.

Via de zogenaamde Contingent valuation-methode (CVM), hebben wij de waardering gemeten voor het terugontwikkelen van de veenweidenatuur in de omgeving van Zegveld. Daarbij zijn individuen geënquêteerd over hun betalingsbereidheid voor een verandering in de kwaliteit of omvang van natuur of milieu. De steekproef is gebaseerd op CBS-data en is representatief voor de Nederlandse bevolking op basis van leeftijd en geslacht. De CVM-studie is via een online enquête uitgevoerd onder respondenten van

16 jaar en ouder. Daarbij hebben we onderscheid gemaakt tussen respondenten die uit de omgeving komen en overige respondenten. De resultaten van de CVM-studie zijn gebaseerd op ingevulde vragenlijsten van 526 respondenten, die hier een vergoeding voor hebben gekregen.

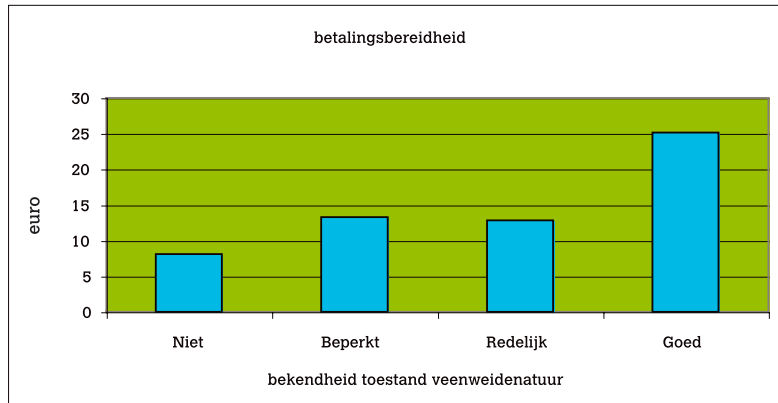
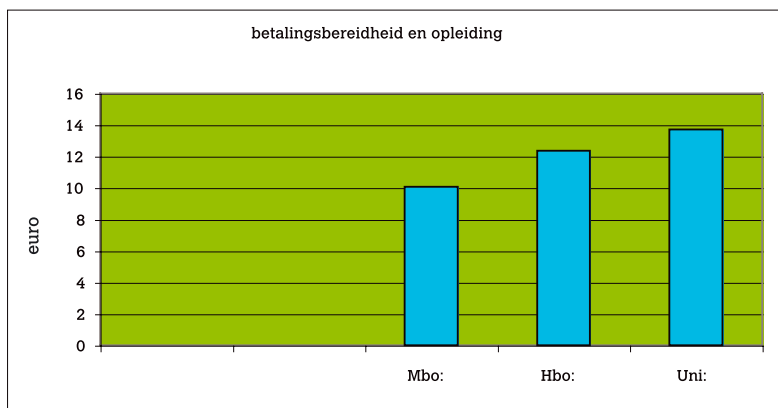
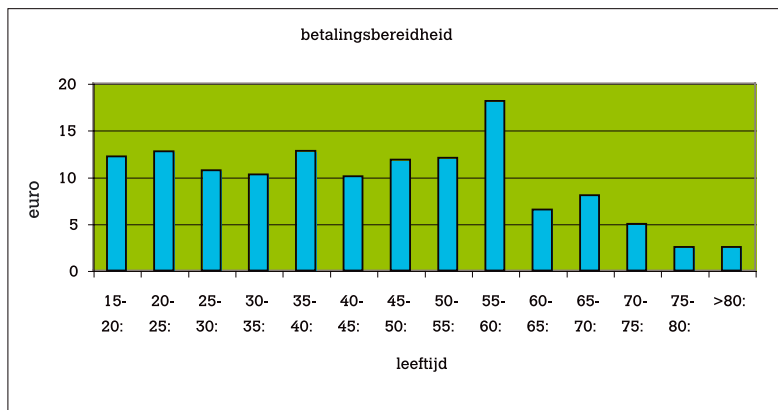
Bekendheid en probleemperceptie

Het blijkt dat het overgrote deel van de respondenten niet (42 procent) of slechts in beperkte mate (ook 42 procent) op de hoogte was van de verslechterende toestand van de natuur in het veenweidegebied. Na geïnformeerd te zijn over de situatie in het veenweidegebied, vindt echter de helft van de respondenten de achteruitgang van natuur in het veenweidegebied een groot tot heel groot probleem. Minder dan 10 procent vindt deze achteruitgang geen probleem. Uit de studie komt naar voren dat mensen bereid zijn gemiddeld 11,44 euro per jaar te betalen aan extra gemeentelijke lasten om de achteruitgang van veenweidegebied in de omgeving Zegveld te voorkomen. Dit betreft een betalingsintentie en dus niet een feitelijke betaling. Dit intentionele karakter van een CVM is een nadeel voor de betrouwbaarheid. Het is voor deze studie echter opvallend dat de gemiddelde betalingsbereid vrijwel gelijk is aan de betalingsbereid die in een soortgelijke studie uit 1999 van Brouwer en Spaninks voor de het veenweidegebied in de Alblaserswaard is verkregen (11 euro; gecorrigeerd voor inflatie). Het feit dat een andere

groep respondenten, voor een ander veenweidegebied, in een andere tijd vrijwel tot dezelfde waardering komt, pleit voor de betrouwbaarheid van onze studieresultaten.

De relatie tussen betalingsbereidheid en karakteristieken van respondenten

- Respondenten jonger dan 60 jaar hebben gemiddeld een hogere betalingsbereidheid dan respondenten ouder dan 60 jaar.
- Vanaf mbo-niveau is er een positief verband tussen betalingsbereidheid en opleidingsniveau. Dus vanaf dan geldt: hoe hoger de opleiding, hoe groter de betalingsbereidheid.
- Met uitzondering van de allerlaagste inkomensgroep en de hoogste inkomensgroepen, lijkt er enig positief verband te zijn tussen inkomen en betalingsbereidheid. Een sterke positieve relatie zou meer conform de verwachting zijn. Immers, inkomen en omvang van bestedingen zijn over het algemeen duidelijk positief gecorreleerd.
- Respondenten die lid zijn van een natuurbeschermingsorganisatie hebben een betalingsbereidheid die ruim 71 procent hoger is dan respondenten die geen lid zijn. Leden van een natuurbeschermingsorganisatie zijn mogelijk meer betrokken bij natuur en hebben daarmee ook een hogere betalingsbereidheid. Anderzijds hadden leden ook kunnen redeneren dat zij al betalen voor natuurbehoud via hun lidmaatschap.

denten die minder goed op de hoogte zijn. Oftewel, kennis omtrent de veenweideproblematiek heeft een duidelijk positief effect op de waardering.

Betekenis voor het veenweidegebied

Uit de studie komt naar voren dat respondenten amper op de hoogte zijn van de unieke waarde van de veenweidenatuur en de problemen die er in het veenweidegebied spelen. Tevens blijkt dat respondenten die wel op de hoogte zijn een beduidend hogere waardering voor de veenweidenatuur hebben. Oftewel, (on)bekend maakt (on)bemind. Tevens blijkt dat hoger opgeleiden en mensen jonger dan 60 jaar een hogere waardering hebben. Het creëren van draagvlak voor het behoud van veenweidenatuur zal dus het meeste succes hebben bij hoogopgeleiden tot 60 jaar.

Ten slotte is er een aanwijzing dat de waardering voor veenweidenatuur stabiel is over tijd en plaats. De waardering voor veenweidenatuur is daarmee geen tijdelijke hype of trend. Dit is van belang omdat het economisch waarderen van dergelijke ecosysteemwaarden aansluit bij het toenemend gebruik van economische studies bij de besluitvorming over ingrepen in het landelijk gebied.

- De locatie waar de respondent woont heeft een significante invloed op de betalingsbereidheid. Dat wil zeggen, omwonenden hebben een lagere betalingsbereidheid dan overige respondenten. Dit is opvallend, en laat zich niet makkelijk verklaren. Misschien vinden omwonenden van het gebied dat ze via een hogere huizenprijs al betalen voor aanwezigheid van natuur in hun omgeving.
- Er is een positieve correlatie, tot het niveau van 21 bezoeken per jaar, tussen het aantal

bezoeken en de betalingsbereidheid. Komen mensen nog vaker in het gebied dan neemt de betalingsbereidheid weer af. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat mensen die het gebied vaak bezoeken veel reiskosten maken, of bewust bereid waren een hogere prijs voor hun huis te betalen om vaak het gebied te kunnen bezoeken.

- Het deel van de mensen dat goed bekend is met de toestand van de veenweidenatuur blijkt bereid te zijn aanzienlijk meer te betalen voor het behoud ervan dan respon-